

Bireysel Yenilikçilik Ölçeğinin Okul Yöneticileri İçin Uyarlanması: Türkçe Geçerlik-Güvenirlik Çalışması

Mehtap Naillioğlu Kaymak¹ *, Çiğdem Çelik Şahin², Ferah Güçlü Yılmaz³

¹MEB Şehit Mehmet Karakaşoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

²MEB Bilim ve Sanat Merkezi

³Türk Telekom Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

*Sorumlu yazar: mehtapnaillioğlu@hotmail.com

Özet

Problem Durumu, Amaç ve Önem

Alan yazın incelendiğinde öğretmenler, öğretmen adayları, ortaöğretim öğrencileri gibi farklı örneklemdeki bireylerin, bireysel yenilikçilik durumlarını incelemeye yönelik çeşitli araştırmalar olduğu ve bu araştırmalar içinde sınırlı sayıda da olsa okul yöneticileri örneklemleri üzerinde çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen bu araştırmalarda “Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ)” kullanılmıştır. Orijinal formu “IndividualInnovativenessScale” olarak geçen BYÖ ölçeği, 1977 yılında H. Thomas Hurt, Katherine Joseph ve Chester. D. Cook tarafından geliştirilmiş ve geçerliği ve güvenilirliği birçok araştırmacı tarafından farklı örneklem üzerinde test edilmiştir. Ölçeğin özgün formunda yenilikçiden geleneksele doğru beş farklı kategorideki bireyin özelliklerine ilişkin toplam 20 madde bulunmaktadır. Son versiyon ölçekte yer alan bireysel yenilikle ilgili her ifade “Kesinlikle Katılmıyorum” ile “Kesinlikle Katılıyorum” olmak üzere 5’li likert maddesi şeklinde puanlanmıştır. Ölçek maddelerinin 12’si pozitif (1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 18. ve 19.maddeler), 8’i negatif maddelerden (4, 6, 7, 10, 13, 15, 17. ve 20. maddeler) oluşmaktadır. Ölçekte yenilikçilik puanı; pozitif maddelerden alınan toplam puandan negatif maddelerden alınan toplam puanın çıkarılmasıyla elde edilen puana 42 puan eklenerek hesaplanmaktadır. Ölçekte alınan en düşük puan 14, en yüksek puan ise 94’tür. Ölçek üzerinden hesaplanan puanlar göre bireyler yenilikçilik bağlamında gruplandırılmaktadır. Buna göre bireyler; hesaplanan puan 80 puan üstünde ise “Yenilikçi”, 69 ve 80 puan arasında ise “Öncü”, 57 ve 68 puan arasında ise “Sorgulayıcı”, 46 ve 56 puan arasında ise “Kuşkucu”, 46 puan altında ise “Gelenekçi” olarak kabul edilmektedir. Ayrıca ölçek yardımıyla hesaplanan puana göre genel olarak, 68 üstü puan alan bireyler oldukça yenilikçi, 64 altı puan alan bireyler yenilikçilikte düşük olarak yorumlanmaktadır. Özgün dili İngilizce olan ölçek <http://www.jamescmccroskey.com/measures/innovation.htm> adresinde yayınlanmakta olup orijinal ölçeğin herhangi bir izin alınmadan ve ücret ödenmeden kullanılabileceği belirtilmektedir. BYÖ’nün ilk Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlik, güvenilirlik çalışmaları üniversite öğrencileri ve öğretmenler örneklemi ile Kılıçer ve Odabaşı tarafından (20 maddelik Türkçe ölçek dört faktörlü bir yapıdadır, geneline ilişkin iç tutarlık katsayısı 0.82, test-tekrar test güvenilirliği 0.87’dir) daha sonra da hemşirelik mesleği için Türkçe’ye uyarlanması ise Sarıoğlu Kemer ve Altuntaş tarafından gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ölçekler yetişkin düzeyinde bireysel yenilikçilik düzeyini belirlemeye yönelik olsa da okul yöneticileri örnekleminde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasına alanyazında rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, BYÖ’yü okul yöneticileri için uyarlayarak, geçerlik ve güvenilirliğini

test etmektir. Geliştirilen yeni “okul yöneticileri bireysel yenilikçilik ölçeği (OKBYÖ)” ile okul yöneticilerinin bireysel yenilikçilik düzeylerinin tespit edilmesi ve/veya ilişkili araştırmalarda bu ölçeğin kullanılması ile eğitim yönetimi literatürüne eğitim yöneticilerine yönelik çalışmalara katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Yöntem

Ön ve ana pilot uygulama aşamaları ile gerçekleştirilmesi planlanan ölçek geliştirme çalışmasının evreni Ankara İli Keçiören ilçesi resmi ve özel ilkökul, ortaokul ve liselerinde görev yapan okul yöneticileri olarak belirlenmiştir. Araştırma örnekleme tabakalı örneklemeden faydalanarak ve maksimum çeşitliliği sağlayacak şekilde ölçeğin 20 maddelik yapısı ele alınarak minimum 150 kişi olarak (pilot çalışmalar hariç) öngörülmüştür. Olası ön pilot çalışmalar, analizler ve geçersiz anketler nedeniyle bu sayının 300’e kadar çıkartılması hedeflenmiştir. Araştırma için gerekli izinyazısı MEB’e şubat ayı içerisinde iletilmiştir. Eğitim yönetimi doktorası bulunan ve yöneticilik görevlerinde de bulunmuş araştırmacılar, ölçeğin uyarlanması aşamalarında alan uzmanı olarak da görev almaktadırlar. Ölçekler örnekleme elden araştırmacılar tarafından ya da çevrimiçi araçlar (Google formsv.b) yoluyla iletilecektir. Ölçek ile ilgili değerlendirmeler yöneticilerin kendi bildirimleri/bireysel beyanları ile sınırlı olacaktır. Ölçeğin uyarlanması sürecinde ölçek maddelerinin çevrilmesi, çeviri sonrası dilsel ve kültürel eşdeğerlilik çalışmaları yanında iç tutarlılık katsayısı (cronbach alfa) ve madde toplam korelasyonu, test-tekrar test güvenilirliği (Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı) hesaplamaları ile alt-üst %27 madde analizi, açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizler gibi istatistiksel ve psikometrik analizler kullanılacaktır.

Bulgular ve Sonuç

Alan ve dil uzmanlarınca gerçekleştirilen çeviri ve çeviri sonrası dilsel ve kültürel eşdeğerliğin sağlanmasına yönelik ön pilot çalışmanın ardından oluşturulan ilk versiyon ölçek 46 kişilik gönüllü bir gruba uygulanmıştır. Ön pilot çalışmada ilk anketin uygulanmasından sonra cevapları geçerli kabul edilen 36 kişiye yeniden anketler iletilerek ölçeğin Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı ile test-tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. Buna göre OYBYÖ’nün her iki uygulaması arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğü görülmüştür [$r(36)=0.789$, $p<.01$]. Yapılan ön işlemler sonucunda KMO değerinin 0.827 hesaplandığı, Bartlett’s Sphericity testinin ve Ki-Kare değerinin anlamlı çıktığı ($p<.05$) bulunmuştur. Hesaplanan KMO değerinin 0.8 ile 0.9 arasında olması, Bartlett’s Sphericity testinin ve Ki-Kare değerinin anlamlı çıkması nedeniyle ön pilot örneklemden elde edilen veri matrisinin faktör analizi için uygun ve faktörleştirilebilir olduğu belirlenmiştir. İlk AFA analizleri yapılmıştır. Ancak orijinal ölçekteki dört faktörlü yapı yerine iki faktörlü bir yapı gözlenmiştir. Ana pilot uygulamada artacak örneklem sayısı ile faktör yapısının daha net belirlenebileceği düşünülmektedir. Ölçeğin tümüne ait iç güvenilirlik katsayısı .930 olarak tespit edilmiştir. MEB’den alınacak izin sonrası hedeflenen örnekleme geliştirilen ilk versiyon OYBYÖ uygulanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Okul Yöneticileri, Bireysel Yenilikçilik, Ölçek Geliştirme